

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Právo na podobu z pohledu autorského práva

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2015

VIII. ročník SVO

Autor: Anna Šimerdová

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VIII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO a jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšířením, rozmnožováním a sdělováním ve veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 16. dubna 2015

.....
Anna Šimerdová

Obsah	str.
I. Úvod	4
II. Ochrana osobnosti podle občanského práva	5
A. Osobnost člověka	5
B. Všeobecná osobnostní práva	5
C. Zvláštní osobnostní práva	7
D. Vzájemný vztah všeobecných a zvláštních osobnostních práv	7
III. Právo na podobu a právo k podobizně	9
A. Vymezení základních pojmů	9
B. Obsah práv	9
C. Zákonné licence	12
D. Svolení	14
IV. Autorské právo k podobizně	17
A. Podobizna jako autorské dílo	17
B. Kolize autorských a osobnostních práv	18
V. Závěr	21
Seznam použitých zkratk	22
Seznam použité literatury	23
Přílohy	24

I. Úvod

Tato práce vzniká jako část mé diplomové práce *Právo na podobu* a v ní se zabývá se jeho autorskoprávním aspektem.

Ochrana osobnosti je oblast, která – nejen s rozmachem fenoménu sociálních sítí – přichází v informační společnosti¹ stále více ke slovu, a to aniž bychom to viděli a naplno si uvědomovali. Problematická je přípustnost fotografování lidí na veřejnosti a šíření jejich podobizen bez jejich souhlasu, nehledě na dnešní běžné monitorování nejen ve veřejných prostorech, ale i pracovištích soukromých objektů. Právo na podobu člověka je tak v porovnání s dalšími osobnostními právy v praxi nejběžnější.²

Moje práce se bude zabývat především ochranou zákonných práv těch, kteří zachycují lidskou podobu a vytvářejí tak lidské podobizny. Vedle ochrany oprávněných zájmů zobrazovaných osob totiž nutně narážíme na nutnost ochrany “druhé” strany – tedy autorů, kteří vytvořili autorské dílo a zaslouží si, aby jim a jejich dílům byla odpovídajícím způsobem poskytnuta ochrana. Zájemy těchto dvou stran bývají leckdy protichůdné a úkolem zákonodárce je najít mezi nimi rovnováhu. Způsob, jakým tomuto problému zákonodárce čelí, se pokusím ve své práci popsat.

Struktura práce se dělí na tři části: první je věnována ochraně osobnosti obecně, druhá se zaměřuje na právo na podobu a na právo k podobizně a třetí část se zabývá autorským právem s důrazem na řešení kolize autorského práva s právem osobnostním.

---

¹ společnost, která se ve stále větší míře opírá o shromažďování, využívání a šíření informací (SOKOL, Jan. *Filosofická antropologie: člověk jako osoba*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 222 s. ISBN 80-717-8627-6, str. 77)

² LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 505

II. Ochrana osobnosti podle obanského práva

Nejširší ústavní právní základ pro úpravu osobního statusu fyzických osob nalezneme v lánkách 6, 7, 8, 10, 11, 13 a 14 Listiny základních práv a svobod, které jsou pak konkretizovány a rozvedeny v obecné ásti obanského zákoníku. Obecné ustanovení § 19 o. z. deklaruje *vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná p irozená práva*, která má každý lov k (fyzická osoba). Meze uplat ování osobnostních práv a zp sob jejich ochrany blíže upravuje Oddíl 6 Hlavy druhé nesoucí název Osobnost lov ka (§§ 81 - 117 o. z.).

A. Osobnost lov ka

Osobnost lov ka zahrnuje *“vše, ím se lov k projevuje navenek ve vztahu ke svému okolí, a to jako po stránce fyzické, tak po stránce duchovní a duševní”*³. Pojem “osobnost” se v právu užívá jak samostatn , tak spolu s adjektivem “právní”; **právní osobnost** je *zp sobilost mít v mezích právního ádu práva a povinnosti*⁴.

Právní osobnost je pojmov tak ka totožná s **osobou**⁵. Ta se od osobnosti liší tak, že zatímco “osoba” ozna uje subjekt soukromých práv, osobnost je p edm tem soukromých práv, resp. osobnostních práv, která jsou vrozená a nelze jich v pr b hu života nabýt ani pozbyt.⁶ Podle § 18 o. z. je osoba fyzická, nebo právnická.

B. Všeobecná osobnostní práva

Z definice pojmu “osobnost” vychází pojem **všeobecného osobnostního práva**. M. Zúklínová a P. Šustek jej definují jako *“právo vlastní pouze lidské bytosti, p edstavující ucelenou ochranu této osobnosti, zajiš ující její uznání jako lov ka a p iznávající jí práva na další rozvoj a uplatn ní sebe sama”*⁷. Tato definice také napovídá hlavní cíl obanskoprávní ochrany osobnosti lov ka, a tím je *všestranný rozvoj a uplatn ní jeho osobnosti*.⁸

Všeobecné osobnostní právo pat í nerozlu n každé fyzické osob jako individualit a suverénu a jeho p edm tem jsou nehmotné hodnoty. Je tvo eno demonstrativním vý tem jednotlivých díl ích osobnostních práv: právem na t lesnou integritu, právem na osobní

³ LAVICKÝ, Petr. *Ob anský zákoník I: obecná ást (§ 1-654) : komentá .* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentá e. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 394

⁴ § 15 odst. 1 o. z.

⁵ DVO ÁK, Jan, Ji í ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Ob anské právo hmotné.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 248

⁶ LAVICKÝ, Petr. *Ob anský zákoník I: obecná ást (§ 1-654) : komentá .* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentá e. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 394-6

⁷ DVO ÁK, Jan, Ji í ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Ob anské právo hmotné.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 249

⁸ DVO ÁK, Jan, Ji í ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Ob anské právo hmotné.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 250

svobodu, právem na est, d stojnost dobré jméno, právem na soukromí a dalšími. Takto jednotn chápané všeobecné osobnostní právo se ozna uje jako *monistické*.⁹

Ochrana osobnosti lov ka v etn jeho p írozených práv je obsažena v generální klauzuli § 81 odst. 1 ob anského zákoníku. § 81 odst. 2 o. z. potom obsahuje demonstrativní vý et jednotlivých díl ích osobnostních práv.

Všeobecné osobnostní právo, stejn jako jednotlivá díl í osobnostní práva, má absolutní povahu.¹⁰ Práva absolutní povahy jsou ta práva, která p sobí v í všem ostatním subjekt m s rovným právním postavením (*erga omnes*) v tom smyslu, aby se všechny ostatní subjekty zdržely jakýchkoli neoprávn ěných zásah ů do tohoto práva a tím je respektovaly.¹¹ To se týká i státu v roli soukromé osoby, nikoli však státu jako nositele ve ejné moci, nebo jeho povinností je všeobecné osobnostní právo každého lov ka chránit.¹²

P edm ty díl ích osobnostních práv m ůžeme rozd lit do t chto dvou skupin:

- **složky osobnosti** (t lesná integrita, svoboda, soukromí, est, d stojnost, jméno apod.)
- **projevy osobní povahy** (p ísemné, vizuální, zvukové a jiné projevy - deníky, archiv, podpis, podoba, vzhled, nahrávka soukromého hovoru apod.).¹³

Narozdí od složek osobnosti jako takové mohou po svém vzniku existovat nezávisle na existenci osoby, jejímž projevem jsou.

Ob anský zákoník pon kud nesystematicky odd ljuje právo na podobu lov ka od práv k ostatním projev m osobní povahy a spolu s právem na soukromí je upravuje zvláš v §§ 84 - 90 o. z. Lze však vyvodit, že úprava práva na podobu lov ka, s jehož porušením se v praxi setkáváme nej ast ji, se uplatní i na práva k ostatním projev m osobní povahy.¹⁴ Pro soukromé písemnosti osobní povahy ob anský zákoník v § 86 in fine výslovn stanovuje stejnou ochranu, jaké požívá soukromí lov ka.

⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle ob anského práva*. 4. podstatn p eprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 16-17

¹⁰ DVO ÁK, Jan, Ji í ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 249

¹¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle ob anského práva*. 4. podstatn p eprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 90

¹² DVO ÁK, Jan, Ji í ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 249

¹³ LAVICKÝ, Petr. *Ob anský zákoník I: obecná ást (§ 1-654) : komentá* . 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentá e. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 394-6

¹⁴ LAVICKÝ, Petr. *Ob anský zákoník I: obecná ást (§ 1-654) : komentá* . 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentá e. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 505

Výše zmíněná právní úprava všeobecného osobnostního práva, obsažená v občanském zákoníku, je úpravou všeobecného osobnostního práva v objektivním smyslu.¹⁵ Vedle ní rozlišujeme také všeobecné osobnostní právo v subjektivním smyslu.

Všeobecné osobnostní právo v subjektivním smyslu znamená, že *“každá fyzická osoba má právní postavení suveréna ve vztahu k ostatním subjektům s rovným právním postavením, neboli že všichni musí toto jeho právo respektovat.”*¹⁶ Fyzická osoba tak může v mezích právního řádu nejširším možným způsobem nakládat se svou osobností, resp. s hodnotami, které tvoří celistvost její osobnosti v její fyzické a morální jednotce. Tato abstraktní možnost nakládání se realizuje prostřednictvím otevřeného výtu jednotlivých oprávnění:¹⁷

- oprávnění užívat jednotlivé hodnoty osobnosti (např. užívat své jméno),
- oprávnění disponovat s osobností (např. dát souhlas k použití své podobizny v reklamě),
- oprávnění vzepít se každému neoprávněnému zásahu do své osobnosti (použití zákonem stanovené možnosti ochrany svého práva).¹⁸

Část této možnosti - nikdy však celou - je možné převést na jiné subjekty. K takovému převodu může dojít na základě právního jednání (např. svolení s užitím deníku) nebo ze zákona.

Co se týče omezení subjektivního práva co nejširěji nakládat se svou osobností, zákon může stanovit, kdy je fyzická osoba zásahem do svého všeobecného osobnostního práva povinná strpět ve veřejném zájmu. Možnost co nejširěji nakládat se svou osobností je dále omezena konkurujícími zájmy ostatních subjektů.¹⁹ Z tohoto důvodu zákonodárce v §§ 88 - 90 o. z. zakotvil tzv. zákonné licence.

C. Zvláštní osobnostní práva

Zvláštní osobnostní práva vznikají až v důsledku projevu určité tvůrčí duševní schopnosti fyzické osoby a tudíž náleží pouze některým fyzickým osobám. Narozdíl od první skupiny osobnostních práv postrádají prvek všeobecnosti. Jedná se o právo autorské, jehož

---

¹⁵ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 65

¹⁶ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 89

¹⁷ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 92

¹⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 93

¹⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 92

nositelem je autor, práva výkonných umělců, práva k vynálezům a práva k myšlovým vzorům aj.²⁰ Jejich podstatným rysem, který má velké praktické dopady, je jejich úzké spojení s majetkovými právy.²¹

V souvislosti se zvláštními osobnostními právy v objektivním smyslu hovoříme o **právech duševního vlastnictví**.²² Jejich právní úpravu nalezneme ve zvláštních zákonech mimo rámec občanského zákoníku - jsou jimi zejména autorský zákon, zákon o vynálezech, práva k myšlovým vzorům a zlepšovacích návrzích²³, zákon o ochraně práva k myšlovým vzorům²⁴ a další.

D. Vzájemný vztah všeobecných a zvláštních osobnostních práv

Základ jak pro úpravu všeobecného osobnostního práva, tak i pro úpravu zvláštních osobnostních práv nalezneme v Listině základních práv a svobod.²⁵

Obě právní úpravy lze uplatnit v konkrétním případě současně, nebo jsou v sobě samostatné a navzájem nezávislé. Je však třeba mít na paměti, že pokud je ochrana konzumována podle jedné právní úpravy za splnění sledovaného cíle, použití druhé právní úpravy je třeba vyloučit.²⁶

---

²⁰ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 16-17

²¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 16-17

²² KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 65

²³ zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, práva k myšlovým vzorům a zlepšovacích návrzích

²⁴ zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně práva k myšlovým vzorům a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, práva k myšlovým vzorům a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů

²⁵ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 16-17

²⁶ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 66

III. Právo na podobu a právo k podobizn

A. Vymezení základních pojm

Díve, než se pustíme do definice práva na podobu a práva k podobizn , je třeba vymežit pojmy podoba a podobizna.

Podobou lov ka se rozumí “*souhrn jeho charakteristických rys , které znázor ují jeho individualizovaný t lesný vzhled, zejména jeho tvá , p ípadn celou jeho postavu*”²⁷. Rozhodující roli p ítom hrají p edevším jeho p ízna né rysy (markanty), jinak obecn vše, ím se lov k vzhledov projevuje navenek.²⁸

Jak již bylo uvedeno výše, podoba lov ka je jedním z projev osobní povahy a je díl ím p edm tem absolutního osobnostního práva podle ob anského zákoníku.²⁹ Podoba jako taková nem že být p edm tem autorského práva ani žádného jiného práva duševního vlastnictví.³⁰

Podobiznou lov ka se rozumí “*hmotné zobrazení lov ka živého i zem elého (obrazem, fotografií, karikaturou apod.) za p edpokladu, že zobrazená osoba je identifikovatelná*”³¹. Je jedním z možných zp sob zobrazení jeho podoby. Podobizna není sama o sob projevem osobnosti a není p edm tem absolutního osobnostního práva podle ob anského zákoníku.³² Pro ú ely této práce je na míst zd raznit, že p edm tem autorského práva m že být pouze podobizna i jiné zobrazení podoby lov ka.

B. Obsah práv

Právo na podobu je institut, který se svého explicitního zakotvení v našem právním ádu do kal až s tzv. novým ob anským zákoníkem³³. V dob ú innosti p vodní právní úpravy³⁴ byla jeho existence vyvozována z ustanovení §§ 11 a 12 ob . zák. A koli se právní úprava ochrany osobnosti v tzv. novém ob anském zákoníku ú inném od 1. 1. 2014 do kala podstatného rozší ení co do rozsahu a po tu paragraf , hloubka ochrany z stala totožná

²⁷ DVO ÁK, Jan, Ji í ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 257

²⁸ LAVICKÝ, Petr. *Ob anský zákoník I: obecná ást (§ 1-654) : komentá . 1. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentá e. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 503

²⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle ob anského práva*. 4. podstatn p eprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 90

³⁰ LAVICKÝ, Petr. *Ob anský zákoník I: obecná ást (§ 1-654) : komentá . 1. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentá e. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 503

³¹ DVO ÁK, Jan, Ji í ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 257

³² LAVICKÝ, Petr. *Ob anský zákoník I: obecná ást (§ 1-654) : komentá . 1. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentá e. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 503

³³ zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník

³⁴ zákon . 40/1964 Sb., ob anský zákoník

s předchozí právní úpravou, *“nebo podoba lovka byla právní teorií i praxí stabilně považována za součást osobnosti lovka jako jeden z lidských projevů osobní povahy i dle předchozí právní úpravy, a to nikoli pouze ve vztahu k právu na její zachycení.”*³⁵

Právo na podobu jako dílčí osobnostní právo ze své povahy vzniká u každé fyzické osoby narozením.³⁶

*“Absolutní osobnostní právo lovka k zachycení vlastní podoby zahrnuje především výlučně oprávnění lovka rozhodnout o zachycení i nezachycení vlastní podoby, a to formou jejího vyjádření v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.”*³⁷ Toto právo však nelze pouze takto zredukovat, neboť jeho významnou součástí je i **právo lovka osobovat si svoji podobu**. Tak pravil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 30 Cdo 936/2005: *“Fyzická osoba má právo, aby k ní byla připravena právní její podoba, a aby touto podobou byla identifikována.”* Z hlediska autorského práva je zde na místě připomenout, že právo lovka osobovat si předvodcovství k n kterým zvláštním projevům osobní tvůrčí povahy upravuje § 11 odst. 2 AZ.³⁸ Do sféry výkonu absolutního osobnostního práva k podobě patří také to, že lovka může udělit odvolatelné svolení k použití podoby třetí osobě.³⁹

To vše v sobě zahrnuje *právo na podobu v pozitivním smyslu*. Oproti tomu *právo na podobu v negativním smyslu* znamená oprávnění subjektu bránit se proti neoprávněnému zachycení své podoby a proti jejímu rozšíření jinými subjekty.⁴⁰

Právo na zachycení podoby se ve vztahu ke konkrétnímu subjektu vyvíjí okamžikem pořízení prvního zachycení podoby. Další nakládání s ním už spadá pod režim § 87 o. z., tedy podléhá udělení souhlasu, případně se na nakládání může vztahovat některá ze zákonných licencí v §§ 88 a 89 o. z. Jedná se o součást výlučného oprávnění k použití hmotného zachycení projevu osobní povahy.⁴¹

---

³⁵ LAVICKÝ, Petr. *Obanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 502

³⁶ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle obanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 291

³⁷ LAVICKÝ, Petr. *Obanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 503

³⁸ LAVICKÝ, Petr. *Obanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 504

³⁹ LAVICKÝ, Petr. *Obanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 505

⁴⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1873/2006; viz také KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle obanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 293

⁴¹ LAVICKÝ, Petr. *Obanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 503

Je třeba zdraznit, že nezbytnou podmínkou k uplatnění ochrany práva na podobu (a stejně tak práva k podobizně) je, že osoba na základě zobrazení musí být **identifikovatelná** (k tomu Nejvyšší soud ve svých rozsudcích sp. zn. 30 Cdo 2232/2006 nebo 30 Cdo 936/2005).

Pojmu “právo k podobizně” se užívá v souvislosti s rozšířením podoby ve formě podobizny, n rozdíl od práva na podobu, které se vyvíjí již prvotním zachycením podoby, jak bylo uvedeno shora.⁴² Právo k podobizně vznikne okamžikem vytvoření podobizny, přičemž je nutno splnit podmínku, že podoba zachycená podobiznou je individualizovatelná, a to i tehdy, pokud ještě není hotová.⁴³ Lze shrnout, že zatímco právo na podobu vzniká každé fyzické osobě narozením, tedy právní událostí, u zrodu práva k podobizně stojí právní jednání autora podobizny, resp. v případě autoportrétu právní jednání samotného zobrazovaného, které spoívá v namalování obrazu i stisknutí spoušti fotoaparátu.

Co přesně je obsahem toho kterého práva, dobře shrnuje Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1873/2006: *“Zatímco totiž obsahem práva na podobu (vyvozaného z ustanovení § 11 o. z.) je užívací a dispoziční právo ve vztahu k zachycení podoby fyzické osoby, obsahem práva k podobizně (§ 12 o. z.) je užívací a dispoziční právo subjektu ve vztahu k ní. V pozitivním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění užívat podobiznu sám, a to jakýmkoliv způsobem, případně též udělovat jiným souhlas k jejímu užívání. V negativním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění bránit se proti neoprávněnému použití podobizny.”*

Nutnost právní regulace a ochrany práva na podobu a práva k podobizně se objevila s technickým rozvojem společnosti a s tím spojeným masivním šířením podobizen prostřednictvím fotografie a filmu. Z toho logicky plyne, že právo k podobizně se do kalosvého uznání mnohem dříve, než právo na podobu, kterému se ochrany dostalo poněkud obtížněji.⁴⁴

Vzhledem k tomu, že ke vzniku podobizny je třeba právního jednání jiné osoby (pomineme-li poizování autoportrétu), hraje v poizování podobizny důležitou roli osoba autora, kterému momentem vytvořením podobizny vznikají k podobizně autorská práva. Ta se nutně dostávají do konfliktu s osobnostními právy zobrazeného, o čemž je blíže pojednáno v kapitole Autorské právo k podobizně.

---

⁴² LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 506

⁴³ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 291

⁴⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 291

Dále je nutno právo k podobizně jako právo osobnostní právo oddělovat od vlastnického práva k hmotnému substrátu, na kterém je podobizna zachycena.

C. Zákonné licence

V zákonem vymezených případech je fyzická osoba povinna strpět zásah do svého všeobecného osobnostního práva **ve veřejném zájmu**. Proto občanský zákoník rozlišuje licenci zájmovou (§ 88 odst. 1 o. z.), licenci úřední (§ 88 odst. 2 o. z.), licenci v deckou, resp. umleckou (§ 89 o. z.) a licenci zpravodajskou (§ 89 o. z.).

Na všechny zákonné licence je třeba aplikovat obecné pravidlo § 90 o. z., které říká, že u každého zákonného důvodu k zásahům do soukromí jiného nebo k použití podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového i obrazového záznamu je třeba posoudit, zda není užit **nepříjemným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka**, které je třeba bezpodmínečně chránit. M. Valoušek uvádí, že *“hranice písemnosti a oprávněných zájmů fotografované osoby je překročena vždy, je-li její podoba zachycena a podobizna užitá pro účely obchodní nebo reklamní.”*⁴⁵

a. Licence zájmová

Předmětem zájmové licence je možnost použít a použít podobiznu nebo zvukový i obrazový záznam k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob, přičemž zákon pro takové použití a použití nevyžaduje souhlas oprávněného. Takto chráněné právo i zájem musí mít vyšší mravní hodnotu než právo dotčené.⁴⁶

b. Licence úřední

Podobiznu, písemnost osobní povahy, nebo zvukový i obrazový záznam lze použít na základě zákona k úřednímu účelu. Týká se to například zachycení podoby člověka pro účely registru obyvatel i evidence pachatelů trestných činů. Podobizna však musí být zprávně evidence vyřazena bezprostředně poté, co pomine zákonný důvod k zásahu do práva (například osoba je zproštěna obžaloby a proto její podobizna musí být vyřazena z policejní evidence).⁴⁷ Narozdíl od ostatních licencí se užije i na **písemnosti osobní povahy**.

---

⁴⁵ VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo: autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 124 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-437, str. 93

⁴⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 258

⁴⁷ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Benk, 2012, 399 s. Monografie (Aleš Benk). ISBN 978-807-3803-827, str. 200

Tato licence se vztahuje i na případy veřejných vystoupení v záležitostech veřejného (nikoliv soukromého) zájmu – bez dalšího tedy lze zachytit politika, jak hovoří na předvolebním shromáždění,⁴⁸ tato licence však již nepokryje například zachycení jeho neformálního projevu na soukromém veřejném fóru.

c. Licence v tiskové a umělecké

Podobiznu nebo zvukový i obrazový záznam lze bez svolení oprávněného použít nebo použít k v tiskovému nebo uměleckému účelu. Zákon zdrazňuje, že k pořízení a užití musí dojít **publicitním způsobem**.

d. Licence zpravodajská

Zpravodajská (neboli reportážní) licence umožňuje pořízení a použití podobizen a zvukových i obrazových záznamů bez svolení člověka pro účely tiskového, rozhlasového, televizního nebo obdobného zpravodajství.

Zpravodajství spoívá v získávání, třídění a prezentaci aktuálních událostí ve formě zpráv a od **publicistiky** se liší tím, že se zcela opírá o fakta a nedává prostor pro vyjádření názoru autora zprávy. Pojem zpravodajství je však pro účely zpravodajské licence třeba chápat v širším slova smyslu, tj. včetně kritického hodnocení zpráv, nebo posláním médií je *informovat veřejnost o v zájmu veřejného zájmu*, se kterými je neodmyslitelně spojeno i jejich kritické zhodnocení. A. Rozehnal definuje **ve veřejný zájem** jako *“zájem, který je výrazem potřeb celé společnosti (nebo legitimních společenských menšin) a který takto chápe a snaží se prosadit společnost (nebo její legitimní menšiny) bez ohledu na to, zda tento zájem chápe a prosazuje ve veřejná moc”*.⁴⁹ Příkladem oprávněného zásahu do práva k podobizně na základě zpravodajské licence může být například zveřejnění karikatury politika.⁵⁰

Z definice veřejného zájmu plyne, že do veřejného zájmu nepatří věci soukromé. Výjimku v tomto smyslu tvoří tzv. osobnosti veřejného zájmu, u nichž je hranice soukromí posunuta.⁵¹

Stejně jako u licence v tiskové a umělecké zákon zdrazňuje, že k pořízení a užití musí dojít **publicitním způsobem**. Příkladem nepřiměřeného užití by mohlo být užití podobizny

⁴⁸ DVOŘÁK, Jan, Jiřina ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 258

⁴⁹ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Benk, 2012, 399 s. Monografie (Aleš Benk). ISBN 978-807-3803-827, str. 202

⁵⁰ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Benk, 2012, 399 s. Monografie (Aleš Benk). ISBN 978-807-3803-827, str. 201

⁵¹ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Benk, 2012, 399 s. Monografie (Aleš Benk). ISBN 978-807-3803-827, str. 202

mladé ženy zraněné při výbuchu plynu v Divadelní ulici v Praze dne 29. dubna 2013 (viz Příloha . 1), která – zjevně z nedostatku jiných obrazových materiálů – byla v souvislosti s výbuchem v kontinuálním zpravodajství na programu T24 cyklicky vysílána celý den a ještě několik dní poté. Míra a intenzita šíření její podobizny byla tak vysoká, že zákonitě muselo dojít k tomu, že ze všech cca 50 zraněných osob se velkému množství televizních diváků vryje do paměti právě a pouze tato žena. Takové použití podle mého názoru není kryto zpravodajskou licencí a nic na tom nezmění ani výjimečnost a neopakovatelnost této události. Vzhledem k tomu, že žena byla zachycena v nedostojné pozici, po improvizovaném ošetření v terénu těsně po výbuchu, zamazaná od krve v obličeji i na šatech, s obvazem na hlavě a rozčuchaná, podle mého názoru šlo kromě zásahu do jejího práva na podobu a k podobizně také o zásah do jejího práva na důstojnost, tělo a soukromí.

D. Svolení

Vedle zákonných (tj. mimosmluvních) licencí vede cesta k legálnímu zhotovení podobizny také přes souhlas (tj. jednostranným právním jednáním). V praxi k tomu bude tímto způsobem docházet v drtivé většině případů. Obanský zákoník v § 84 stanoví, že *zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost* (tj. vytvořit podobiznu člověka), *je možné jen s jeho svolením*. Možnost udělit svolení k zachycení vlastní podoby je zahrnuta v právu na podobu v pozitivním smyslu⁵² a je součástí autonomie v ležnosti a výkonu jeho absolutního osobnostního práva.⁵³

Svolení lze udělit ad hoc, na dobu určitou i na dobu neurčitou.⁵⁴

Souhlas s použitím může být **odvolán**, a to i tehdy, byl-li udělen na dobu určitou (§ 87 odst. 1 o. z.). Pro osobu, která svolení udělila, představuje riziko druhý odstavec zmíněného paragrafu, který v sobě obsahuje zvláštní skutkovou podstatu náhrady škody pro případ, kdy dotyčný souhlas odvolá, aniž by odvolání odvodová podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod.

a. Forma souhlasu

Zákon nepředepisuje pro svolení k zachycení podoby žádné zvláštní obsahové ani formální náležitosti. Může k němu dojít též konkludentně, jestliže není pochyb o tom, že

⁵² viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1873/2006

⁵³ LAVICKÝ, Petr. *Obanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 505

⁵⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiřina ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Obanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 258

oprávněný souhlas skutečněcht lid lit. To je třeba posuzovat v každém jednotlivém případě zvlášť a vycházet přitom z konkrétních skutkových okolností případu; takovým konkludentním souhlasem může být například umístění do objektivu fotoaparátu.

Německý *Kunsturhebergesetz* (KUG) stanoví pro případ pochybností o udělení souhlasu domněnku, že souhlas platí jako udělený, pokud zobrazený obdržel úplatu za to, že se nechal zobrazit.⁵⁵

b. Rozsah souhlasu

Pro rozsah svolení platí obecné pravidlo, že **každé svolení musí být vzhledem ke své povaze vykládáno restriktivně**, tj. je třeba dodržovat svolení k zachycení podoby a svolení k použití a rozšiřování podobizny. To lze ve svolení k zachycení obecně spatřovat „*jen tehdy, a jen pokud, jestliže oprávněný v době, kdy svolení k zachycení uděloval, v době rozsahu a způsobu, za jakých bude podobizna použita a rozšiřována*“.⁵⁶ Tento závěr svého času dovodil Landesgericht Aachen ve svém rozsudku ze dne 14. 2. 1958, kde například studentky umělecké školy lze rozsah uděleného oprávnění dobře ilustrovat: dotyčná, která se zúčastnila školní módní přehlídky, na které předvedla vlastnoručně vyrobený model, musí počítat s tím, že na přehlídce budou pořízeny snímky určené k použití v módním časopise.⁵⁷

Český zákonodárce již však na tuto situaci nepřipravil tzv. nového občanského zákoníku pamatoval a proto do § 85 odst. 2 o. z. umístil tuto nevyvratitelnou domněnku: „*Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.*“ Přesnost této nevyvratitelné domněnky je omezena pouze na nakládání s podobou člověka a na jiné projevy osobní povahy se neaplikuje.⁵⁸

Co se týče **rozšiřování podoby**, pro účely ochrany osobnosti je třeba tento pojem chápat širěji, než jej vymezuje § 14 AZ, tedy nikoli jen ve smyslu způsobu šíření hmotných rozmnoženin podobizny či záznamu člověka převodem vlastnického práva k rozmnoženinám.

---

⁵⁵ § 22 KUG, v této druhé; text zákona dostupný zde: <http://www.gesetze-im-internet.de/kunsturhg/BJNR000070907.html>

⁵⁶ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 295

⁵⁷ LG Aachen, 14. 2. 1958, 5 S 411/57; převzato v: KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 295

⁵⁸ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 507

Příležitostnější termín než rozšíření je „šíření“, tedy „způsob ováání podoby lovka ostatním osobám v zásadě v jakékoli vnímatelné formě, a již hmotné nebo nehmotné“.⁵⁹

Mezi podmínkami svolení k použití je obvyklý způsob využití autorského díla.⁶⁰

---

⁵⁹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, str. 507

⁶⁰ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 296

IV. Autorské právo k podobizn

Podobizny jsou v drtivé většině případů předmětem autorského práva, narodí se od podoby, která ze své povahy – pomíneme-li filosofické úvahy nad tím, kdo nebo co je „autorem“ toho, jak vypadáme – předmětem autorského práva být nemůže.

Autorské právo je svou povahou zvláštní osobnostní právo, které se vyznačuje tím, že narodí se od všeobecného osobnostního práva není slovkem neoddelitelně spjata a nenáleží každému, nebo vzniká až v důsledku projevu tvůrčí duševní schopnosti člověka, jehož výsledky chrání.⁶¹ Autorské právo má dvě složky, a to **osobnostní** (upravena v § 11 AZ) a **majetkovou** (§ 12 – 27 AZ).

A. Podobizna jako autorské dílo

Předmětem autorského práva podle § 2 odst. 1 AZ je *dílo literární a jiné dílo umlecké a dílo v designu, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě v etn podobě elektronické, trvale nebo dočasné, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.* Zákon dále například uvádí konkrétní druhy autorských děl, mezi kterými nalezneme **dílo fotografické** a **dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální**, jako je dílo kinematografické a dále **dílo výtvarné**, jako je dílo malířské, grafické a sochařské.

Aby mohla být podobizna chráněna jako autorské dílo, je třeba, aby svými znaky naplnila tuto zákonnou definici. Problematické je často už kritérium jedinečnosti. Ke štěstí mnoha autorů však zákon ve druhém odstavci stanoví pro fotografie a díla vyjádřená postupem podobným fotografii právní fikci, díky které k ochraně díla postačí, že je **původní** v tom smyslu, že je autorovým **vlastním duševním tvůrem**. M. Valoušek trefně shrnuje, že *„fotografie, která by se nevešla ani do této skupiny, by musela již být velmi, ale opravdu velmi jednoduchá.“*⁶²

V informální společnosti je na místě úvaha nad autorstvím autoportrétu, který je lidstvu znám od nepaměti, a autorstvím fenoménu dnešní doby, tzv. fotografií „selfie“, tedy fotografického autoportrétu, pořízeného z ruky za pomoci digitálního fotoaparátu či chytrého telefonu.⁶³ Takových fotografií každý den vznikají miliony a tisíce z nich jsou potom zveřejňovány na sociálních sítích. Je snadno zpochybnitelné, že by všechny tyto fotografie,

⁶¹ DVOŘÁK, Jan, Jiřina ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265, str. 250

⁶² VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo: autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 124 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-437, str. 13

⁶³ http://cs.wikipedia.org/wiki/Selfie#cite_note-0-1

kteře se sob ěasto podobají jako vejce vejci, byly p vodn ě v tom smyslu, že by byly autorov ěm vlastn ěm duševn ěm v ětvorem a t ěm p ědem p edm tem autorskopr ěvn ě ochrany. Existuj ě samoz ějm v ějimky, kdy autor zapojen ěm um leck ě invence, neobvykl ěm n ěpadem, vyhled ěn ěm p ěhodn ěho m ěsta, vhodn ěm na asov ěn ěm ě nezvykl ěm śhlem vytvo ěil origin ěln ě sn ěmek selfie, kter ěy bezpochyby spln ě ě kriter ěum jedine nosti (viz P ěloha . 2). Dalš ě skupinu tvo ě ě selfie, kter ě d ěky sv ěmu spole ěnsk ěmu v ěznamu a originalit ě “dobyly sv ět”, by v nich ěasto nelze nal ězt ě ědnou um leckou invenci (P ěloha . 3 a P ěloha . 4). Ne v ědy tedy spl ěj ě kriter ěum jedine nosti, avšak jist ě budou d ěky zvolen ě objektu, spr ěvn ěmu na asov ěn ěm a spole ěnsk ěmu kontextu autorov ěm vlastn ěm duševn ěm v ětvorem.

Jin ě situace nast ěv ě u um leck ěch autoportr ět , vytvo ěn ěch v podob ě namalovan ěho obrazu, fotografie nebo jinak, kde o jedine nosti nen ě pochyb. V t ěchto p ěp ědech subjekt všeobecn ěho osobnostn ěho ě autorsk ěho pr ěva spad ě v jednu osobu. Pro śplnost je t ěeba zd raznit, že pr ěvn ě fikce § 2 odst. 2 AZ se uplatn ě jen na fotografie a d ěla vyj ědn ě postupem podobn ěm fotografii, tud ěz malovan ě obrazy pro vznik autorskopr ěvn ě ochrany mus ě naplnit podm ěnku jedine nosti a b ět v objektivn ě vn ěmateln ě podob ě.

D ěle u autoportr ět ě odpad ě ot ězka svolen ě s po ězen ěm podobizny podle § 84 o. z., a to ě v p ěp ěd skupinov ěch selfie (tzv. group selfie), nebo po ězen ě selfie p ědpokl ěd ě jistou sou ěinnost zobrazovan ěho a tu si lze bez p ědchoz ěho souhlasu p ědstavit jen t ěžko.

B. Kolize autorsk ěch a osobnostn ěch pr ěv

Jak j ěž bylo v ěcekr ět nazna ěeno v ěš ě, momentem zachycen ěn ě ě podoby, tj. vytvo ěn ěm podobizny, k n ě autorovi vznik ě autorsk ě pr ěvo, kter ě se snadno m ěže dostat do kolize s osobnostn ěmi pr ěvy modelu.

K z ěsah ěm do pr ěva k podobizn ě z ělo historicky doch ězet v souvislosti s realiz ěc ě pr ěva autorsk ěho k autorsk ěm d ěl ěm, kter ě zachycovala lidskou podobu. To souviselo p ědevš ěm s rozmachem fotografie a filmu a s technick ěm pokrokem souvisej ěc ěm zjednodušen ěm v ěroby a rozš ěrov ěn ěm podobizen, jak j ěž bylo zm ěn ěno v ěš ě.⁶⁴

Proto nen ě n ěhodou, že ochrana tohoto pr ěva byla ěasto ěeš ěna v z ěkonech upravuj ěc ěch autorsk ě pr ěvo. Bylo tomu tak ě u n ěs, a to od roku 1926 do roku 1964, kdy byla ochrana podobizen obs ězena v z ěkon ě o pr ěvu autorsk ěm . 218/1926 Sb⁶⁵.⁶⁶

---

⁶⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle ob ěansk ěho pr ěva*. 4. podstatn ě p ěprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 291-292

⁶⁵ z ěkon ě . 218/1926 Sb. dostupn ě nap ě zde: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=312>

⁶⁶ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle ob ěansk ěho pr ěva*. 4. podstatn ě p ěprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 291-292

Při kolizi osobnostního práva zpodoběného k vlastní podobizně a autorského práva autora podobizny má přednost právo k podobizně jako právo společensky závažnější, významnější a funkce vyšší, nebo se jedná o dílo právo osobnostní. Výkon dispozitivního práva k podobizně a k jejím rozmnoženinám je tak podmíněn svolením subjektu práva k podobizně. Autorský zákon však pamatuje na opačnou situaci a pro tento případ stanoví v § 38b zvláštní licenci: *Do práva autorského nezasahuje ten, kdo zhotoví rozmnoženinu díla fotografického, které je jeho podobiznou a které si úplatně objednal; takto pořízenou rozmnoženinu může zobrazená osoba i nevydávatel použít, není-li takové užití zapovězeno.*⁶⁷

Pro úplnost je na místě zdůraznit, že pro poskytnutí občanskoprávní ochrany podobiznám je zcela nerozhodná skutečnost, zda je konkrétní podobizna její i není zároveň předmětem autorskoprávní ochrany.⁶⁸

K závěru, že osobnostní právní ochrana má přednost před osobnostním autorským právem, došel mj. německý Spolkový soudní dvůr v případě dictví po Cosim Wagner, manželce hudebního skladatele Richarda Wagnera. Zatímco Cosima Wagner svého syna Siegfrieda Wagnera ustanovila univerzálním dědicem, své dce i Evu von Bülow (z prvního manželství s hudebním skladatelem Hansem von Bülow) svěřila své osobní dopisy a deníky, mající povahu autorských děl, s tím, aby se postarala o jejich osobnostní právní ochranu. Potom, co Eva von Bülow ve své závěti jejich uveřejnění na dobu 30 let zakázala, Siegfriedovi potomci se z titulu autorského práva, které nabyli jako dědici, jejich zveřejnění pokusili domoci soudní cestou. Spolkový soudní dvůr rozhodl takto: *„Autor může spolu s převodem práva dílo užít také zároveň svěřit tětí osob hájení svých osobnostních zájmů na svých autorských dílech. Pokud dal autor prost ednictvím pořízením mezi živými svůj duševní odkaz do opatrování tětí osoby, pak jsou dědicové autora, pokud jim nenáleží autorskoprávní oprávnění dílo užít, vázáni na pokyny tětí osoby ohledně způsobu a rozsahu zhodnocení odkázaných děl. Dědicové autora mohou z nezadatelných částí osobnostního autorského práva vznášet vůči tětím osobám nároky jen tehdy, jsou-li způsobem výkonu předvedených oprávnění ohroženy oprávněné zájmy autora na jeho díle.“*⁶⁹

Z hlediska kolize práv je zajímavý případ autorského práva lékaře k fotografii **nenarozeného dítěte** v lůně matky. Aby se mohlo zdát, že fotografie, vytvořená speciálním

⁶⁷ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 294

⁶⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 293

⁶⁹ Rozsudek Spolkového soudního dvora (Bundesgerichtshof, BGH) ze dne 26.11.1954, sp. zn. I ZR 266/52, např. zde: <http://www.telemedicus.info/urteile/Urheberrecht/1429-BGH-Az-I-ZR-26652-Rechtsfolgen-der-UEbertragung-des-Urheberrechts-Cosima-Wagner.html>

přístrojem v rámci lékařské péče o lidský život před narozením, nesplňuje podmínky autorskoprávní ochrany, opak je pravdou: pokud fotografie splňuje podmínku původnosti, bude předmětem lékařova práva autorského. Pořízení takové fotografie je možné jen se souhlasem nastávající matky, o jejíž osobnostní právo se jedná. To samé by platilo jak v případě vystavení snímku například ve veřejných prostorách univerzitní kliniky, tak v případě vydání snímku v populárně-vědecké knize, které je lékařem autorem. Souhlas matky je nutný dokonce i pro prosté užití snímku pro účely zdravotnické dokumentace.⁷⁰

Z právního pohledu je nenarozené dítě součástí těla matky a jako součást matina těla je chráněna i jeho podoba. Právo na jeho vlastní podobu vzniká dítěti až narozením, by v kontextu současného technického pokroku by v tomto konkrétním případě stálo za zamyšlení uplatnění autorskoprávní koncepce tzv. *nascitura* a poskytnutí právní ochrany podobě člověka i před narozením.

Stejnou koncepci má i řešení kolize práva osobnostního s právem vlastnickým, a to v tom smyslu, že osobnostní právo má přednost před právem vlastnickým z důvodu vyšší společenské závažnosti, významnosti a funkčnosti. Vlastník podobizny jako hmotného substrátu je ale ve svém disposičním právu s ní značně omezen, neboť ji nemůže bez svolení zpodobněného nijak užit.⁷¹ Smysl všech tří obanskoprávních institutů lze dobře ilustrovat na příkladu s fotografií: zatímco autorské právo poskytuje ochranu fotografovi, aby jeho dílo bez jeho souhlasu nikdo nekopíroval, neoprávně nepoužil nebo nepožmnil, vlastnické právo poskytuje fotografovi nebo majiteli fotografie ochranu před krádeží i neoprávněným nakládáním s vytištěnou fotografií, fotografickým filmem i paměťovou kartou.⁷² Všeobecné osobnostní právo potom chrání zájmy člověka zobrazeného na fotografii před neoprávněným nakládáním s jeho podobiznou a jejím šířením. Díky kombinaci všech tří prvků je zajištěna víceméně komplexní ochrana oprávněných zájmů všech dotčených stran.

Závěrem lze shrnout, že autorské právo je společensky závažnější, významnější a funkčnější než vlastnické právo k hmotnému substrátu, tj. podobizně, avšak na vrcholku pomyslné pyramidy zaujímá místo všeobecné osobnostní právo.

---

⁷⁰ TELEČEK, Ivo. Autorské právo k fotografiím podle nového autorského zákona. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 12.

⁷¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6, str. 294

⁷² VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo: autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 124 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-437, str. 11

V. Závěr

Záměrem mé práce bylo podat základní výklad k problematice ochrany osobnosti podle nového občanského zákoníku s důrazem na výklad k právu na podobu a k podobizně a následně v novat závěrečnou kapitolu autorskému právu k podobizně a možným kolizním situacím.

Akolidská odborná literatura na téma ochrany osobnosti existuje, připsaní práce jsem se potýkala s relativním nedostatkem pramenů, nebo konkrétně o právu na podobu a právu k podobizně bylo zatím napsáno poskrovnu a tím méně o nové právní úpravě s účinností od 1. 1. 2014. Pro účely diplomové práce tedy bude třeba vyhledat stávající judikaturu a odborné články reflektující právní stav před rokem 2014 a také využít maximum dostupné zahraniční literatury, a to především nemeckojazyčné. V tomto kontextu bude zajímavé zkoumat genezi a kořeny současných právních úprav v našem právním řádu a též zahraniční vliv na její vznik.

Seznam použitých zkratek

ob . zák.	ob anský zákoník . 40/1964 Sb.
o. z.	ob anský zákoník . 89/2012 Sb.
AZ	zákon . 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o zm n n kterých zákon (autorský zákon)
KUG	Kunsturhebergesezt

Seznam použité literatury

LAVICKÝ, Petr. *Ob anský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.

KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle ob anského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. ISBN 80-7201-484-6.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265.

ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Jenišek, 2012, 399 s. Monografie (Aleš Jenišek). ISBN 978-807-3803-827.

VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo: autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 124 s. Praktikum. ISBN 978-807-5020-437.

ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a podobností v uměleckých dílech*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xv, 180 s. C. H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-4000-973.

TELEC, Ivo. Autorské právo k fotografiím podle nového autorského zákona. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2000, . 12.

Přílohy

Příloha . 1

Zdroj: <http://domaci.eurozpravy.cz/zivot/69464-krvave-inferno-v-centru-prahy-strepy-zabodnute-v-krku-trzne-rany-a-strach/>

Příloha . 2

Zdroj: soukromý archiv

Příloha . 3

Zdroj: <http://www.theguardian.com/media/2014/mar/07/oscars-selfie-most-retweeted-ever>

Příloha . 4

Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/obrazem-skromach-zeman-a-parodie-na-selfie-fgy-/domaci.aspx?c=A140423_184826_domaci_ert